

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Ubezpieczeń Społecznych
Zastępca Dyrektora
Sebastian Kamiński

DUS-II.055.12.2025.MBu
Warszawa, dnia 11 kwietnia 2025 r.

Szanowna Pani,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z Pani petycją, dotyczącą zmiany ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

System emerytalny w Polsce ma zasadniczo charakter repartycyjny. Jego podstawą jest tzw. umowa międzypokoleniowa, czyli założenie, że młodsze pokolenia będą finansować emerytury i renty starszych. W systemie takim składki osób pracujących trafiają do wspólnej puli, z której na bieżąco wypłacane są świadczenia dla osób, którym przysługują one w danym momencie.

Jednym z podstawowych założeń reformy systemu emerytalnego, przeprowadzonej w 1999 r., było przywrócenie mu charakteru ubezpieczeniowego. Pozwalało to na automatyczne dostosowywanie kalkulacji przyszłych emerytur do zmian demograficznych (zasada zdefiniowanej składki) oraz zabezpieczenie długookresowej stabilności finansowej systemu. Stary system generował bowiem stale rosnący dług, który spadając na barki pracującego pokolenia ograniczał jego dochody z pracy i przedsiębiorczości, a tym samym spowalniał tempo wzrostu gospodarczego.

W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631 ze zm., dalej: ustawa emerytalna) określającej zasady nabywania prawa do świadczeń typu ubezpieczeniowego, a więc świadczeń finansowanych i pozostających w związku z funduszem gromadzonym na ten cel ze składek osób ubezpieczonych – przyszłych świadczeniobiorców – przesłanki nabycia prawa do emerytury zostały sformułowane w sposób bezwzględnie obowiązujący. Emerytura zapewnia dochód osobom w podeszłym wieku i wobec tego jej przyznanie jest uzależnione wyłącznie od spełnienia przez ubezpieczonego ryzyka ubezpieczeniowego, jakim jest osiągnięcie określonego ustawowo wieku emerytalnego.

Podstawą ustalenia emerytury jest suma środków zewidencjonowanych na koncie i subkoncie w ZUS. Wysokość emerytury zależy od zwaloryzowanych kwot na obu kontach oraz od średniego dalszego trwania życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego. Zapewnia to dożywotnią wypłatę świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS), z gwarancją wypłaty minimalnego świadczenia, pod warunkiem posiadania określonego stażu ubezpieczeniowego.

Celem wprowadzanych regulacji ustawowych było ograniczenie ryzyk rzutujących na wysokość otrzymywanych w przyszłości emerytur, uniezależnienie ich wysokości od wahań na rynku kapitałowym, stworzenie warunków do wzrostu gospodarczego kraju, a więc w konsekwencji zapewnienie bezpieczeństwa wypłat emerytur przyszłym rocznikom świadczeniobiorców, w wysokości adekwatnej do wkładu włożonego do systemu emerytalnego.

W związku z powyższym wysokość emerytury dla osób ubezpieczonych, które urodziły się po 31 grudnia 1948 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej, ustala według nowych zasad. Oblicza ją, dzieląc tzw. podstawę obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku, w którym dana osoba przechodzi na emeryturę.

Podstawę obliczenia emerytury, zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej, stanowi suma:

- zwaloryzowanej kwoty składek na ubezpieczenie emerytalne zapisane na koncie osoby ubezpieczonej w ZUS - po 31 grudnia 1998 r. do końca miesiąca przed tym, w którym przysługuje wypłata emerytury,
- kwota środków zaewidencjonowanych na subkoncie z uwzględnieniem ich waloryzacji, oraz
- kwoty kapitału początkowego po waloryzacjach.

Tablice średniego dalszego trwania życia ogłasza, zgodnie z art. 26 ust. 4 ustawy emerytalnej, co roku w formie komunikatu (do 31 marca) Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Monitorze Polskim. Tablice te są podstawą do obliczenia emerytur na wnioski zgłoszone przez ubezpieczonych od 1 kwietnia danego roku do 31 marca następnego roku i są wspólne dla kobiet i mężczyzn.

Przyjęte rozwiązanie wynika z reformy ubezpieczeń społecznych, gdyż pozwala na automatyczne dostosowywanie kalkulacji przyszłych emerytur do zmian demograficznych oraz służy zabezpieczeniu długookresowej stabilności finansowej systemu.

Doceniając kontynuowanie pracy przez osoby mające prawo do emerytury ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego, podjęto decyzję o złagodzeniu powyższej zasady poprzez umożliwienie w sytuacji, gdy jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego, dla ustalenia wysokości emerytury zastosowanie tablic trwania życia obowiązujących w dniu, w którym ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn, zgodnie z art. 26 ust. 6 ustawy emerytalnej. Jest to rozwiązanie korzystne dla ubezpieczonych ze względu na obserwowaną na przestrzeni dziesięcioleci tendencją wydłużania się dalszego trwania życia ubezpieczonych, gdyż daje, jak wskazano, gwarancję stosowania korzystniejszych tablic średniego dalszego trwania życia, albo obowiązujących w dniu zgłoszenia wniosku albo, jeśli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego, z dnia osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego. Przyjęcie takiego rozwiązania wynika bezpośrednio z zasad funkcjonowania systemu emerytalnego.

Dodatkowo, chcąc zachęcić do kontynuowania aktywności zawodowej od 1 stycznia 2022 r. funkcjonuje ulga PIT-0 dla Seniora, która została skierowana do osób, które osiągnęły wiek emerytalny, ale nie przeszły na emeryturę, lecz kontynuują pracę na etacie, zleceniu lub na pozarolniczej działalności gospodarczej. Polega ona na zwolnieniu z podatku dochodowego od osób fizycznych niektórych przychodów podatników do kwoty 85 528 zł, którzy pomimo osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego są nadal aktywni zawodowo.

Należy podkreślić, że jak wyżej wskazano, wysokość emerytury według nowych zasad zależna jest m.in. od kwoty zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne, opłaconych po 31 grudnia 1998 r. Dłuższa aktywność zawodowa, a tym samym dalsze

opłacanie składek emerytalnych powoduje zatem, że wzrasta kwota składek zapisanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Dodatkowo kwota kapitału początkowego i składek zapisanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego wzrasta wskutek kolejnych waloryzacji.

Ubezpieczonemu, który zdecyduje się przejść na emeryturę w późniejszym wieku, do obliczenia podstawy wymiaru emerytury, ZUS przyjmie zatem wyższy kapitał początkowy oraz wyższą kwotę składek, a co do zasady ulegnie obniżeniu średnie dalsze trwanie życia - w stosunku do osiągniętego przez ubezpieczonego powszechnego wieku emerytalnego, tj. 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn - przez które ZUS dzieli podstawę obliczenia emerytury.

Jednocześnie należy wskazać, że postępowanie w sprawie świadczeń emerytalno-rentowych wszczyna się na podstawie wniosku osoby zainteresowanej. O momencie zgłoszenia wniosku decyduje więc ubezpieczony, który ma świadomość stosowanych tablic dalszego średniego trwania życia oraz waloryzacji zewidencjonowanego kapitału składkowego na koncie w ZUS i na tej podstawie podejmuje decyzje co do momentu przejścia na emeryturę. Ustalenie prawa do emerytury i jej wysokości następuje na mocy decyzji wydanej w tym zakresie przez Oddział ZUS, który stosuje obowiązujące w momencie zgłoszenia wniosku tablice dalszego średniego trwania życia lub obowiązujące w momencie osiągnięcia wieku emerytalnego, jeśli byłoby to dla ubezpieczonego korzystniejsze.

Należy również podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 stycznia 2000 r., sygn. K 18/99 (OTK ZU nr 1/2000, poz. 1), wyraził pogląd, że reforma systemu ubezpieczeń społecznych, wprowadzająca m.in. zróżnicowanie w sposobie ustalania prawa do emerytury i wymierzania jej wysokości w zależności od daty urodzenia ubezpieczonego (przed 1949 r. i po 1948 r.), znajduje oparcie w wartościach i normach konstytucyjnych.

Mając powyższe na względzie uprzejmie informuję, że przyjęte rozwiązania wynikają z reformy ubezpieczeń społecznych, są z nią zgodne i w sposób zabezpieczający interesy ubezpieczonych regulują poruszone w petycji kwestie.

Ze wskazanych powyżej względów, uprzejmie informuję, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie może się przychylić się do postulowanych przez Panią propozycji zmian przepisów.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Sebastian Kamiński
Zastępca Dyrektora
Departamentu Ubezpieczeń Społecznych
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

Do wiadomości:

Biuro Ministra, dot. petycji nr - brak w rejestrze.